

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

COLUMN

In deze rubriek laten redactieleden en lezers van KWALON hun licht schijnen over actuele ontwikkelingen binnen het kwalitatief onderzoek. Bijdragen kunnen worden aangeleverd bij Fred Wester: f.wester@maw.ru.nl.

Wetenschap: fastfood of ‘slow cooking’?

Rik Wehrens*

De wetenschap lijkt tegenwoordig steeds meer te functioneren als een soort snelkookpan. De resultaten van onderzoek dienen liever gisteren dan vandaag beschikbaar te zijn. Onderzoekers zien zich in toenemende mate geconfronteerd met prestatie-indicatoren, *rankings*, impactfactoren en andere instrumenten die de productiviteit meetbaar moeten maken. Het is dus niet zo gek dat uit een recent nieuwsbericht (nos.nl/artikel/2152150) blijkt dat de grote meerderheid van universitair docenten een te hoge werkdruk ervaart en ondanks fysieke klachten tóch doorwerkt.

De huidige wetenschappelijke praktijk staat dan ook in schril contrast met het romantische, geïdealiseerde culturele beeld dat lang heeft bestaan van wetenschappers. Eenzame ploeters, een beetje wereldvreemde types, die zich het liefst opsluiten op hun zolderkamer om van daaruit in alle rust te reflecteren op de wereld. Opsluiten is er echter niet meer bij. De wetenschapper van vandaag wordt geacht een ‘entrepreneur’ te zijn die zijn resultaten aan de man weet te brengen, een multitasker die in staat is om meerdere balletjes tegelijk in de lucht te houden, en een projectmanager die zijn hoofd boven water houdt in het midden van de huidige ‘projectificatie’ van de wetenschap.

Is dat een slechte ontwikkeling? Velen zijn geneigd om dat zo te zien. Zo hield socioloog Dick Pels al jaren geleden in het tijdschrift voor empirische filosofie *Krisis* (2001) een pleidooi voor ‘onthaasting’. Volgens Pels is de wetenschap gebaat bij een kritische verdragingspolitiek die ervoor zorgt dat onderzoekers niet worden meegezogen in de *ratrace* van politici, media en bedrijven. Toch kleven er niet alleen nadelen aan de huidige ‘fastfood’-organisatie van de wetenschap. Zo wordt er meer dan ooit gebruikgemaakt van de inzichten en resultaten van wetenschappelijk onderzoek. Ook zijn wetenschappers productiever dan ooit. Een deadline helpt namelijk wonderwel om uitstelgedrag en eindeloos gemaal te voorkomen, zo merk ik ook zelf bij het schrijven van artikelen en het opleveren van rapporten. Tijdsdruk kan dus ook heel positief werken. Anderzijds heeft het ook juist zijn charme om je als onderzoeker af te zonderen en in je eentje te ploeteren.

* Dr. Rik Wehrens is wetenschaps- en techniekonderzoeker (STS) en werkt als universitair docent bij het Instituut voor Beleid & Management Gezondheidszorg (sectie Health Care Governance) aan de Erasmus Universiteit Rotterdam. E-mail: wehrens@bmg.eur.nl.

Een combinatie van langzaam en snel, waarin bewust wordt gezocht naar momenten van onthaasting, en waarin die momenten ook gewaardeerd worden, lijkt dan ook het beste vaccin tegen werkdrukstress. De vraag is of dat mogelijk is. De helaas recentelijk overleden socioloog en filosoof Zygmunt Bauman was pessimistisch. In onze huidige 'vloeibare' samenleving zijn wij volgens Bauman vooral bezig met obsessief en dwangmatig zoeken naar de volgende uitdaging, altijd in een proces van wording, maar nooit ons einddoel bereikend. Rust en onthaasting zijn vanuit dit perspectief ver te zoeken. Een mogelijke oplossing ligt wellicht in een onverwachte hoek. Zo heeft filosofe Marli Huijer een pleidooi voor discipline geschreven (Boom, 2013). Discipline helpt ons niet alleen met het halen van deadlines, maar óók om bijvoorbeeld op tijd te stoppen of op vaste momenten rust te nemen. Discipline is dus een mes dat aan twee kanten snijdt. Ze zorgt ervoor dat we onder hoge werkdruk blijven functioneren, maar kan ook helpen in het bewust inbouwen van rustmomenten.

